

*Луцик М.В.**к.е.н., докторант,**ДВНЗ «Університет банківської справи»**Lutsyk Mariia**Banking University*

АНАЛІЗ РИНКУ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ

ANALYSIS OF NON-CASH PAYMENTS MARKET

Анотація. Безготівкові розрахунки стосуються фінансових операцій, які проводяться за допомогою передачі цифрової інформації між залученими сторонами, а не грошей у фізичній формі, таких як банкноти чи монети. Нині безготівкові платежі сильно поширені у багатьох країнах, а обсяг операцій з часом значно збільшився. У статті наведено та проаналізовано сучасний стан безготівкових розрахунків в Україні та за її межами. Проведено оцінювання впливу масштабу безготівкових операцій на економічне зростання країн. Охарактеризовано динаміку кількості платежів та користувачів, що здійснювали безконтактні платежі із застосуванням технології NFC у 2018–2019 рр., а також здійснено прогноз до 2023 р. Розглянуто вплив пандемії COVID-19 на ринок безготівкових розрахунків. Розраховано на основі даних World Payments Report за 2019 р. середньорічний темп приросту безготівкових розрахунків у 2013–2022 рр. у світі.

Ключові слова: безготівкові розрахунки, платіжні картки, безконтактні платежі, платіжна система, економіка.

Постановка проблеми. Безготівкові розрахунки – це швидкий, надійний, вигідний та безпечний вид банківської послуги, що економить час під час оплати за товари та послуги, сприяє прозорості платежів та економічному росту країни. Технологічний прогрес стає основою нового фінансово-грамотного суспільства, і це явно видно зі статистики використання грошових коштів у формі безготівкових розрахунків. Велике значення безготівкових операцій у щоденному функціонуванні суспільства та економіки випливає з необхідності обмеження витрат на переказ коштів, а також із зручності, яку забезпечує ця форма розрахунків. Якщо раніше держателі платіжних карток частіше знімали готівку в банкоматах, то сьогодні вони все більше віддають перевагу безготівковим розрахункам.

Темпи поширення використання безготівкових платежів відрізняються по країнах залежно від особливостей ринку. Економічні, правові, соціальні чинники впливають на готовність користувачів до використання безготівкових операцій, а також на рівень інновацій в цьому виді розрахунків.

Незважаючи на досить широкий пласт досліджень модернізації ринку платіжних засобів в Україні та світі, динамічний розвиток безготівкового ринку вимагає поглибленого аналізу сучасного стану задля визначення перспектив та можливих ризиків розвитку як на українському, так і на світовому фінансових ринках.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження безготівкового ринку є предметом багатьох досліджень, автори яких зосереджують увагу на оцінюванні поведінки учасників ринку, ставлення споживачів, правових аспектів, інновацій та впливу безготівкових грошей на функціонування економіки.

Досліджували тенденції розвитку безготівкових роздрібних платежів і технологій самообслуговування клієнтів банків в Україні В. Міщенко та М. Ніконова [8, с. 20]; теоретичні аспекти організації та здійснення безготівкових розрахунків розкрито у працях В. Матвєєва, О. Гайдаржиської, А. Задорожної [6, с. 863]. Аналіз стану використання сучасних платіжних засобів у контексті виведення готівкових коштів із позабанківського обігу в Україні досліджував О. Мельниченко [7, с. 26]. У працях І. Карчевої [3, с. 256], І. Кравченко [4, с. 141], Л. Співак [11, с. 118], В. Прушківського [9, с. 100], І. Трубіна [12], Т. Шалиги [13] акцентовано увагу на перевагах пластикових платіжних карток перед паперовими грошима. І. Бучко [1, с. 168] досліджував перспективи розвитку електронних банківських послуг з використанням платіжних карток в Україні.

Закордонні вчені, такі як М. Занді, В. Сінг [25], досліджували наслідки переходу від паперової до електронної форми оплати за товари та послуги. Х. Брітс, С. Віндер стверджували, що безготівкові розрахунки є кращим видом платежу під час купівлі товарів, ніж готівка [14]. Питання ефективності використання платіжних карток інструментів досліджували Д. Хампрей, А. Бергер [20], К. Велс [23], Л. Палей [21], К. Кароу, М. Стейтен [15] та інші вчені.

Мета статті. Головною метою роботи є аналіз стану безготівкових розрахунків в Україні та регіонах світу, оцінювання впливу безготівкових операцій на економічне зростання країн, аналіз впливу пандемії COVID-19 на розвиток безготівкового ринку.

Виклад основного матеріалу. За статистичними даними Національного банку України [2; 10] загальна кількість операцій (безготівкових та отримання готівки) з використанням платіжних карток, емітованих українськими банками, за 2019 р. становила 5 057,3 млн. шт., а їхній обсяг – 3 576,7 млрд. грн. Порівняно з 2018 р. кількість зазначених операцій зросла на 29,2%, а сума – на 24,3%. За кількістю операцій переважали безготівкові, становлячи 4 167,1 млн. шт. (82,4%), тобто вісім із десяти операцій із платіжними картками були безготівковими.

Обсяг безготівкових операцій становив 1 798,3 млрд. грн., що склало 50,3% від усіх операцій із картками (за підсумками 2018 р. – 45,1%). П'ять років тому цей показник становив лише 25%. Отже, безготівкові операції з використанням платіжних

карток стають все більш популярними серед українців. Розподіл безготівкових операцій за видами операцій свідчить про те, що в минулому році найбільша кількість операцій із використанням карток припадала на розрахунки в торговельних мережах, а саме 51,2%, за обсягами домінували перекази з картки на картку, становлячи 42,4%.

Загальна кількість платіжних карток в Україні станом на 1 січня 2020 р. зросла на 16%, якщо порівнювати з початком 2019 р., та становила 68,9 млн. шт. Майже дві третини від цієї кількості – це активні платіжні картки (61,2%). Якщо проаналізувати кількість карток у розрізі карткових платіжних систем, то в Україні перше місце посідає Mastercard (47,2 млн. шт., 68,5%), а за нею йде Visa (21,0 млн. шт., 30,5%). Проте у багатьох країнах світу лідируючу позицію займає платіжна система Visa з ринковою капіталізацією у 352,57 млрд. дол., за нею йде Mastercard (256,88 млрд. дол.), а потім – PayPal (128,95 млрд. дол.) (рис. 1).

EMV (Europay + MasterCard + Visa) – це міжнародний стандарт для операцій з банківськими картками з чіпом, що забезпечують високий рівень безпеки фінансових транзакцій. У країнах Europe zone 1 у відсотковому вираженні транзакції EMV становлять 97,34%, а у США – 53,52% (рис. 2).

Актуальним залишається тренд щодо активного поширення безконтактних платежів як із використанням безконтактних карток, так і за допомогою смартфонів та інших NFC-пристроїв, що зумовлено безпекою, швидкістю та зручністю таких операцій.

Застосування технології NFC на ринку платіжних карток у світі з кожним роком зростає і, відповідно до прогнозів, зростатиме і у наступні три роки (рис. 3). Якщо у 2018 р. сума платежів із застосуванням технології NFC на ринку платіжних карток у світі становила 12,5 млрд. дол., то вже у 2023 р., відповідно до прогнозів, сума збільшиться більш ніж у три рази та становитиме 38,8 млрд. дол. Технологія NFC (Near Field Communication) дає змогу здійснювати комунікацію та обмін

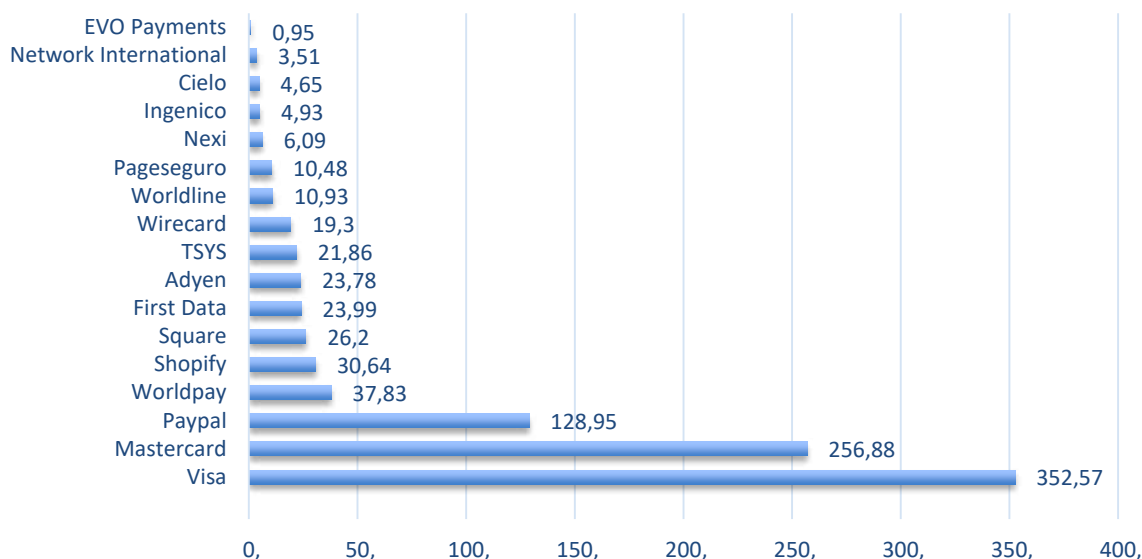

Рис. 1. Ринкова капіталізація платіжних систем у 2019 р. (млрд. дол.)

Джерело: побудовано автором на основі даних [22]

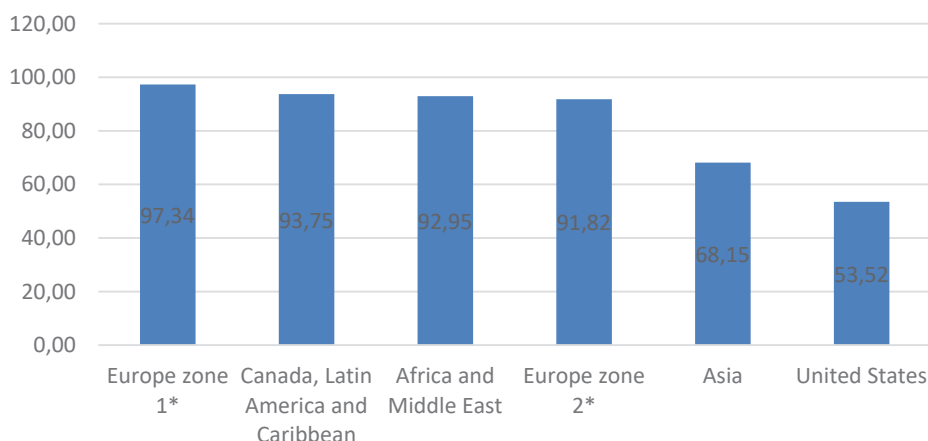

Рис. 2. Частка транзакцій EMV у вибраних країнах світу за 2019 р.,%

Примітки: Europe zone 1* (Austria, Belgium, Bulgaria, Croatia, Cyprus, Czech Republic, Denmark, Estonia, Finland, France, French West Indies, Germany, Gibraltar, Greece, Hungary, Iceland, Ireland, Italy, Latvia, Liechtenstein, Lithuania, Luxembourg, Monaco, Netherlands, Norway, Poland, Portugal, Reunion, Romania, San Marino, Slovak Republic, Slovenia, Spain, Sweden and the U.K.); Europe zone 2* (Albania, Bosnia and Herzegovina, Channel Islands, Faroe Islands, Guernsey, Isle of Man, Jersey, San Marino, Switzerland, Turkey)

Джерело: побудовано автором на основі даних [16; 17; 18]

даними між пристроями, що знаходяться на коротких відстанях, а оплата за товари та послуги відбувається безконтактно.

Сьогодні в Україні більше чверті активних платіжних карток – це безконтактні та токенизовані картки (26,5%, або 11,2 млн. шт.), створені в результаті заміни реквізитів платіжних карток на унікальні цифрові ідентифікатори, які використовуються для здійснення операцій із застосуванням гаджетів із функцією NFC (зокрема, через платіжні сервіси Apple Pay, Google Pay, Garmin Pay).

Кількість безконтактних платіжних карток за 2019 р. збільшилася більш ніж удвічі, а саме з 3,9 млн. шт. до 8,6 млн. шт. карток. Кількість токенизованих платіжних карток на 1 січня 2020 р. становила 2,5 млн. шт. Їхня популярність зумовлена безпекою, швидкістю та зручністю у використанні.

Згідно з дослідженнями MasterCard (рис. 4) у 2018 р. частка ринку безконтактних платежів досягла 83% у Польщі, тоді як у Бельгії цей показник становив лише 4%, в Іспанії – 57%, у Великобританії – 46%, у Франції – 25%, а в Німеччині – 14%. У середньому безконтактні транзакції становлять 48% усіх платіжних операцій, що здійснюються в точках продажу (POS) щомісяця в Європі. Ці великі відмінності пов'язані з тим, що Європа має великий вибір, коли йдеться про використання способів оплати [19].

У World Payments Report за 2019 р. наведено стан розвитку безготівкових угод, де показано, що у 2017 р. в Північній Америці (North America) було здійснено на 160,6 млрд. дол. безготівкових угод, що значно перевищувало інші регіони світу. У Європі (Europe (including Eurozone)) та Азії (Emerging Asia) безготівкові угоди були на суму 133,8 та 96,2 млрд. дол. відповідно. Очікується, що до 2022 р. Європа (Europe (including Eurozone)) перевищить Північну Америку (North America) за сумами безготівкових угод на 1,8 млрд. дол., тоді як Азія (Emerging Asia) досягне 350 млрд. дол. і перевищить Північну Америку (North America) та Європу (Europe (including Eurozone)) на 151 млрд. дол. і 149,2 млрд. дол. відповідно (рис. 5).

Очікується, що Азія (Emerging Asia) збереже позитивну тенденцію зростання безготівкових розрахунків, відповідно до прогнозів середньорічного темпу приросту у 2022 р., становлячи 29,7%, а з кожним роком вона покращуватиме цей показник. Прийняття платежів на основі QR-коду пришвидшило безготівкову революцію на азійських ринках. Надання переваги безготівковим операціям щодо оплати за товари та послуги, зростання електронної комерції приведуть до зростання на 21% безготівкових транзакцій на Близькому Сході та в Африці (MEA) з 2017 по 2022 рр.

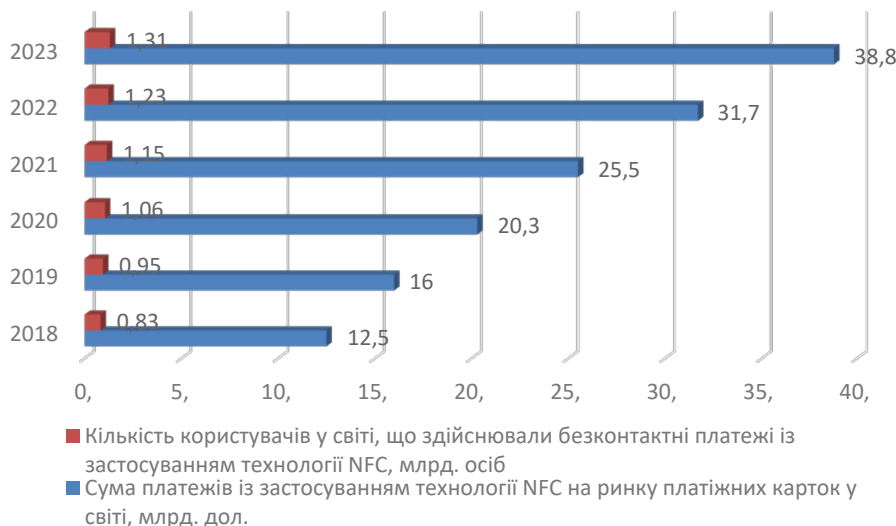

Рис. 3. Кількість платежів та користувачів, що здійснюють безконтактні платежі із застосуванням технології NFC

Джерело: побудовано автором на основі даних [19]

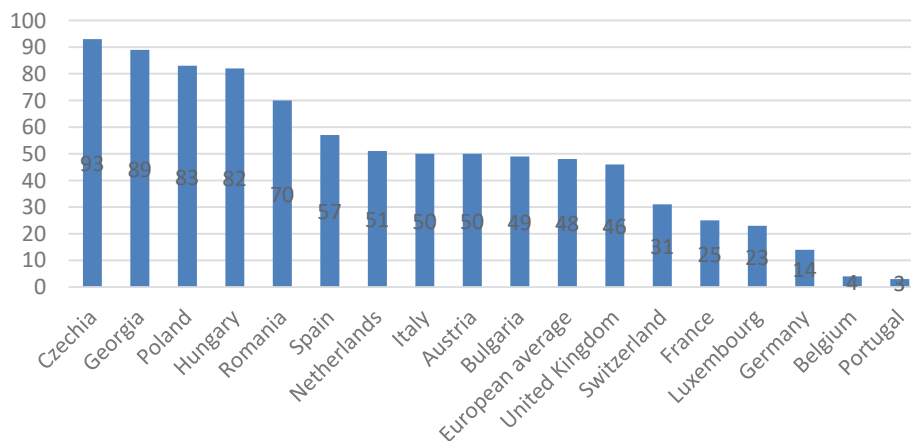

Рис. 4. Частка ринку безконтактних платежів POS у Європі у 2018 р. (платежі з використанням MasterCard),%

Джерело: побудовано автором на основі [18; 19]

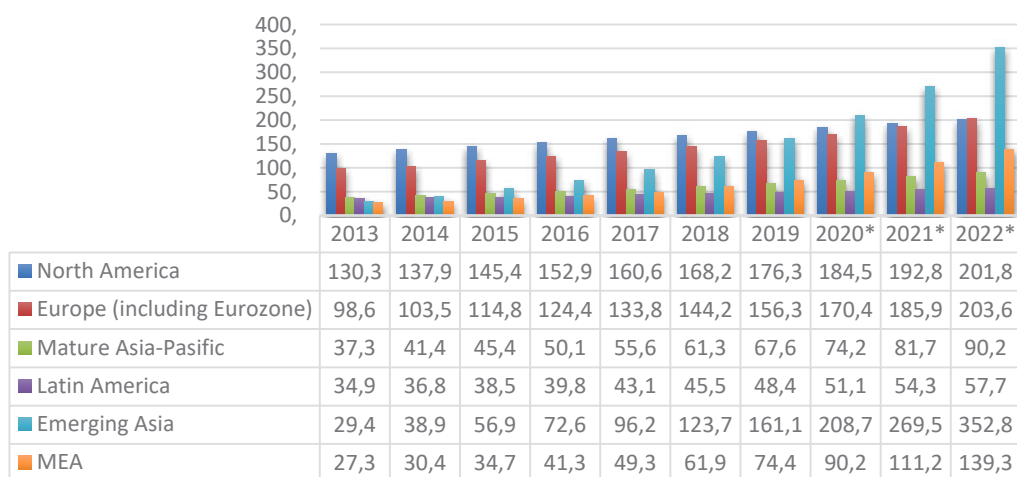

Рис. 5. Стан та прогноз безготівкових угод у регіонах світу з 2013 по 2022 р.

Джерело: побудовано автором на основі [24, с. 32; 37]

Показники зростання обсягу безготівкових розрахунків у відсотковому співвідношенні на основі рис. 2 відображено в табл. 1.

Латинська Америка (Latin America) готова до зростання, незважаючи на економіку, що «одужує». Регіони FinTech-сектору сприяють змінам через нові ініціативи фінансового включення та мобільні платіжні платформи (наприклад, Tigo у Гватемалі та ВІМ в Перу), які стають популярними альтернативами готівкових платежів.

Середньорічний темп приросту безготівкових розрахунків у Європі (Europe (including Eurozone)) (7%), як очікується, зростатиме швидше за США між 2017–2022 рр. завдяки різним ініціативам, які заохочують конкуренцію та інновації, реагуючи та захищаючи галузь від вступу в GAFA та BigTechs.

В Азіатсько-Тихоокеанському регіоні (Mature Asia-Pacific) середньорічний темп приросту безготівкових розрахунків зростає на 10% за 2017–2022 рр. в результаті урядових ініціатив. Крім того, прогнозується, що до 2022 р. Австралія буде повністю безготівковою згідно з дослідженням Westrac. На відміну від решти країн світу, очікується, що приріст безготівкових транзакцій у Північній Америці (North America) затримається на рівні приблизно 5% протягом наступних п'яти років через затримки модернізації спадкової інфраструктури, відсутність регуляторного заохочення та продовження використання дорогих перевірок.

З огляду на те, що сьогодні людство бореться з пандемією COVID-19, кількість безготівкових розрахунків у 2020 р. значно зростає як в Україні, так і у світі загалом, оскільки влада країн закликає людей до зменшення користування готівкою, яка потенційно може бути носієм вірусу. Завдяки технологіям можна замовляти та оплачувати продукти, товари, послуги онлайн, тому не обов'язково відвідувати банківські відділення, щоби здійснювати комунальні платежі чи купувати валюту тощо. Все це ви можете зробити, навіть не виходячи з дому.

Однак якщо розглядати готівку як стовідсотковий фактор ризику зараження вірусом, то потрібно пам'ятати, що методи електронних платежів також несуть ризики. Більшу загрозу, ніж розрахунок готівкою, може становити ситуація з оплатою картою та введенням ПІН-коду, оскільки люди почуватимуться впевнено й безпечно, що скористалися безготівковим розрахунком, отже, повернувшись додому, не митимуть рук. Для здоров'я важливо підтримувати здоровий глузд і, звичайно, гігієну після повернення з магазинів незалежно від того, якою формою оплати ми користувалися.

Наприклад, доцент кафедри медицини у Вищій школі медицини і наук здоров'я Джорджа Вашингтона (GW School of Medicine and Health Sciences) Майкл Найт сказав: «Якщо ви користуєтеся безконтактними платежами, але не мите руки, коли торкаєтесь телефону, кредитної картки або платіжного терміналу, ви все ще сприйнятливий до потенційної інфекції».

Таблиця 1

Середньорічний темп приросту безготівкових розрахунків у 2013–2022 рр.

Регіон	2013–2017 рр.	2015–2016 рр.	2016–2017 рр.	2017–2018 рр.	2017–2022* рр.
Загалом	10,8%	10,4%	12,0%	11,2%	14,0%
Близький Схід, Африка (MEA)	15,9%	19,0%	19,3%	17,9%	21,6%
Латинська Америка (Latin America)	5,4%	3,4%	8,3%	5,5%	6,0%
Азія (Країни, що розвиваються) (Emerging Asia)	34,6%	27,6%	32,5%	28,6%	29,7%
Розвиваються (22,6%)				Розвиваються (23,5%)	
Азіатсько-Тихоокеанський регіон (Mature Asia-Pacific)	10,5%	10,4%	11,0%	10,2%	10,2%
Європа (включаючи Єврозону) (Europe (including Eurozone))	7,9%	8,4%	7,6%	6,3%	8,5%
Північна Америка (North America)	5,4%	5,1%	5,1%	4,7%	4,7%
Цілком розвинені (6,9%)				Цілком розвинені (7,1%)	

Джерело: розроблено автором на основі [24]

Мікробіолог з Університету Вашингтонської школи громадського здоров'я [University of Washington School of Public Health] Мерілін Робертс сказав: «Не потрібно зосереджувати увагу на грошах або на тому, яким способом оплати скористаємось». Оскільки вірус насамперед поширюється повітряно-крапельним шляхом, то відсоток зараження клієнтів у магазинах чи банках під час контакту з касиром є набагато вищим, ніж через готівку, тому більш високий рівень безпеки забезпечить, наприклад, імпровізований бар'єр у вигляді оргскла або скла, ніж заклик не використовувати готівку.

Якщо дотримуватись такого ж мислення, як і в разі з готівкою, було б важливо закликати клієнтів не отримувати квитанції, оскільки вони можуть заразитися. Тим часом немає таких закликів, пов'язаних із квитанціями або квитанціями про підтвердження картки.

На наш погляд, використання безготівкових платежів для споживачів є дуже хорошою стратегією. Однак слід пам'ятати, що для багатьох людей готівка все ще має багато переваг, яких картка не має. По-перше, це збереження громадянам приватного життя, по-друге, готівкові операції дешевші, ніж карткові, по-третє, використання готівки забезпечує кращий контроль витрат.

Тенденцію та прогноз щодо кількості безготівкових платежів з використанням платіжних карт у 2016–2022 рр. можна побачити на рис. 6 згідно зі статистичними даними Національного банку України.

За статистичними даними Національного банку України у 2019 р. українці зробили 4,167 млрд. транзакцій за допомогою платіжних карт на загальну суму майже 1,8 трлн. грн. Відповідно до прогнозів кількість транзакцій з кожним роком буде зростати, а з огляду на те, що зараз у період COVID-19 люди меншою мірою користуються готівковим розрахунком, прогноз є актуальним. Однак також не виключено, що після закінчення пандемії показники безготівкових розрахунків будуть знижуватись, оскільки люди повертатимуться до звичного стилю життя й будуть надалі користуватися готівкою, оплачуючи товари та послуги. Більшою мірою це стосується людей старшого віку, оскільки їх більшість вважає, що зберігання готівки вдома є надійнішим способом, ніж електронні гроші на банківських рахунках. Проте це не буде масовим явищем, оскільки технології йдуть вперед, а суспільство для зручності, економності свого часу все ж таки віддаватиме перевагу безготівковим платежам.

Висновки і пропозиції. Часи, коли ми ходили в магазин для закупівлі товару з великою сумою в гаманці, вже минули. Сьогодні ми можемо без проблем проводити платежі не тільки за допомогою платіжної картки, але й просто з використанням звичайного смартфона, який більшість завжди має під рукою. Більш того, сьогодні ми можемо робити покупки, не виїжджаючи з дому, а купуючи та оплачуючи все в Інтернеті. Безпека та зручність означають, що з кожним роком все більша кількість людей у світі здійснюватиме безготівкові операції.

Завдяки розвитку технології можна використовувати все нові й нові форми оплати під час купівлі товару чи послуг. Згідно з дослідженнями 64% людей у світі, які мають доступ до мережі, вже роблять це. Усі вони мають можливість проводити безпечні безготівкові операції, використовуючи різні методи з настільки різними особливостями та функціональними можливостями, що кожен, безсумнівно, може знайти той, який підходить йому або їй. Розвиток технології приносить появу нових форм оплати. Звичайно, в найближчі кілька років на ринку будуть представлені ще більш інноваційні, зручні та безпечні рішення, а наявні будуть постійно вдосконалюватися.

Проте є певний відсоток людей у світі, які бояться безготівкових операцій, особливо в Інтернеті, через крадіжку даних та втрату заощаджень, але ми можемо втратити більше грошових коштів, завжди несучи їх із собою, тому не варто боятися безготівкових платежів.

В подальших дослідженнях необхідно зосередити увагу на аналізі законодавчих та регуляторних ініціатив на безготівковому ринку, розкритті питання регулювання платіжної індустрії в Україні, детальному огляді безготівкових платіжних інструментів та дослідженні й вивченні нових форм безготівкових розрахунків.

Література:

1. Бучко І. Перспективи розвитку електронних банківських послуг з використанням платіжних карток в Україні. *Науковий Вісник НЛТУ України*. 2016. Вип. 26.2. С. 168–173.
2. Збитки від незаконних дій із платіжними картками зменшилися більше ніж удвічі / Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/news/all/zbitki-vid-nezakonnih-diy-iz-platijnimi-kartkami-zmenshilisya-bilshe-nij-udvichi> (дата звернення: 10.03.2020).
3. Карчева І. Підходи до оцінки ефективності систем дистанційного банківського обслуговування. *Економічний аналіз*. 2014. № 1. С. 256–267.

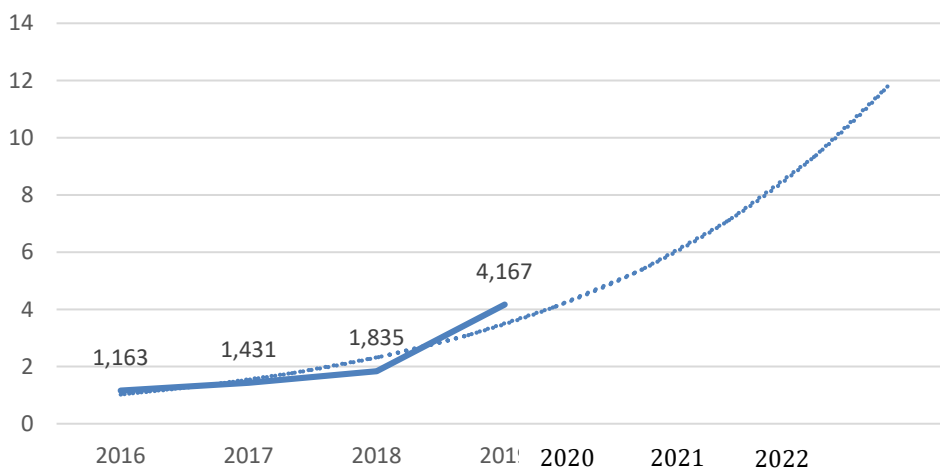

Рис. 6. Загальна кількість операцій з використанням платіжних карт

Джерело: побудовано автором на основі даних Національного банку України [10]

4. Кравченко І. Сучасний стан і перспективи розвитку Національної системи масових електронних платежів на ринку банківських платіжних карток в Україні. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2013. № 2(20). С. 141–148.
5. Малолеткова О. Нюанси безготівкових розрахунків. *Урядовий кур'єр*. 2013. № 175. С. 13.
6. Матвеев В., Гайдаржийська О., Задорожна А. Дослідження теоретичних аспектів організації та здійснення безготівкових розрахунків. *Економіка і суспільство*. 2018. № 15. С. 863–866.
7. Мельниченко О. Аналіз стану використання сучасних платіжних засобів у контексті виведення готівкових коштів із позабанківського обігу в Україні. *Вісник НБУ*. 2013. № 1. С. 26–31.
8. Міщенко В., Ніконова М. Розвиток безготівкових роздрібних платежів і технологій самообслуговування клієнтів банків в Україні. *Вісник НБУ*. 2013. № 1. С. 20–25.
9. Прушківський В. Упровадження безготівкових розрахунків з використанням платіжних карток в Україні. *Банківська справа*. 2014. № 1–2. С. 100–107.
10. Розвиток безготівкових розрахунків позитивно впливає на фінансові звички українців / Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/news/all/rozvitok-bezgotivkovih-rozrahunkiv-pozitivno-vplyvaye-na-finansovi-zvichki-ukrayintsiv> (дата звернення: 15.02.2020).
11. Співак Л. Перспективи розвитку банківського карткового бізнесу в Україні. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2015. № 4. С. 118–123.
12. Трубін І. Правові засади функціонування електронних грошей у сфері електронної комерції : монографія. Київ : Алерта, 2013. 136 с.
13. Шалига Т. Дистанційне банківське обслуговування роздрібних клієнтів : монографія / за заг. ред. Н. Циганової. Ніжин : Аспект-поліграф, 2013. 412 с.
14. Brits H., Winder C. *Payments are no free lunch*. URL: www.dnb.nl/en/binaries/Occstud32_web_tcm47-146645.pdf (дата звернення: 05.02.2020).
15. Carow K.A., Staten M.E. Debit, Credit, or Cash: Survey Evidence on Gasoline Purchases. *Journal of Economics and Business*. 1999. P. 409–421.
16. Geyte J.V. België loopt ver achter met contactloos betalen. 2018. URL: <https://www.spaargids.be> (дата звернення: 25.02.2020).
17. Global Fintech Market Perspectives. 2019. P. 24. URL: <https://www.marketwatch.com/press-release/global-fintech-market-2018-2023industry-insights-by-growth-emerging-trends-and-forecast-2019-10-22> (дата звернення: 15.03.2020).
18. Global Mobile Payment Users. 2019. URL: <https://www.emarketer.com/content/global-mobile-payment-users-2019> (дата звернення: 18.03.2020).
19. Grand view research. URL: https://www.researchandmarkets.com/s/grand-view-research?gclid=CjwKCAjw95D0BRBFiEiwAcO1KDCXRaJloFAinEJRt3-5hNDXRWK74iuLa2H1fcnoYrK14UfqEXoEx4hoCCaEQAvD_BwE (дата звернення: 13.03.2020).
20. Humphrey D.B., Berger A.N. Market Failure and Resource Use: Economic Incentives to Use Different Payment Instruments. *The U.S. Payment System: Efficiency, Risk and the Role of Federal Reserve*. Kluwer Academic Publishers. Boston, MA, 1990.
21. Humphrey D.B., Pulley L.B., Vesala. J.M. Cash, paper, and electronic payments: a cross-country analysis. *Journal of Money, Credit and Banking*. 1996. № 28. P. 914–939.
22. The Role of the EMV Specifications. 2020. URL: <https://www.emvco.com> (дата звернення: 11.03.2020).
23. Wells K.E. Are Checks Overused? Federal Reserve Bank of Minneapolis Quarterly review. 1996. P. 2–12.
24. World Payments Report. 2019. URL: <https://worldpaymentsreport.com> (дата звернення: 06.03.2020).
25. Zandi M., Singh V. The impact of electronic payments on economic growth. *Economic analysis from Moody's Economy*. 2013. URL: <https://usa.visa.com/dam/VCOM/download/corporate/media/moodys-economy-15h-white-paper-feb-2013.pdf> (дата звернення: 18.02.2020).

References:

1. Buchko I. Perspektivy rozvytku elektronnykh bankivskyykh poslugh z vykorystannjam platizhnykh kartok v Ukraini [Prospects for the development of electronic banking services using payment cards in Ukraine]. *Naukovyj Visnyk Nltu Ukrainy*. 2016. Vyp. 26.2. S. 168–173.
2. Zbytky vid nezakonnnykh dij iz platizhnymy kartkami zmenshylysia bilshhe nizh udvichi [Damage from illegal payment card transactions has more than halved] / *Nacionalnyj bank Ukrainy*. Available at: <https://bank.gov.ua/news/all/zbitki-vid-nezakonnih-diy-iz-platijnimi-kartkami-zmenshilysya-bilshe-nij-udvichi> (accessed 10 March 2020).
3. Karcheva I. Pidkhody do ocinky efektyvnosti system dystancijnogho bankivskogho obslughovuvannja [Approaches to assessing the effectiveness of remote banking systems]. *Ekonomichnyj analiz*. 2014. № 1. S. 256–267.
4. Kravchenko I. Suchasnyj stan i perspektyvy rozvytku Nacionalnoji systemy masovykh elektronnykh platezhiv na rynku bankivskyykh platizhnykh kartok v Ukraini [Current State and Prospects of Development of the National System of Mass Electronic Payments in the Banking Card Market in Ukraine]. *Visnyk Universytetu bankivskoji spravy Nacionalnogho banku Ukrainy*. 2013. № 2(20). S. 141–148.
5. Maloljetkova O. Njuansy bezgotivkovykh rozrahunkiv [The nuances of non-cash payments]. *Urdovyy kur'jer*. 2013. № 175. S. 13.
6. Matvjejev V., Ghajdarzhysjka O., Zadorozhna A. Doslidzhennja teoretychnykh aspektiv orghanizaciji ta zdziennnja bezgotivkovykh rozrahunkiv [Research of theoretical aspects of organization and implementation of non-cash payments]. *Ekonomika i suspilstvo*. 2018. № 15. S. 863–866.
7. Melnychenko O. Analiz stanu vykorystannja suchasnykh platizhnykh zasobiv u konteksti vyvedennja ghotivkovykh koshtiv iz pozabankivskogho obighu v Ukraini [Analysis of the state of use of modern means of payment in the context of cash withdrawal from non-bank circulation in Ukraine]. *Visnyk NBU*. 2013. № 1. S. 26–31.
8. Mishhenko V., Nikonova M. Rozvytok bezgotivkovykh rozdrubnykh platezhiv i tekhnologij samoobslughovuvannja klijentiv bankiv v Ukraini [Development of non-cash retail payments and self-service technologies for bank clients in Ukraine]. *Visnyk NBU*. 2013. № 1. S. 20–25.
9. Prushkivskyy V. Upravdzhennja bezgotivkovykh rozrahunkiv z vykorystannjam platizhnykh kartok v Ukraini [Implementation of non-cash payments using payment cards in Ukraine]. *Bankivska sprava*. 2014. № 1–2. S. 100–107.
10. Rozvytok bezgotivkovykh rozrahunkiv pozytyvno vplyvaje na finansovi zvychky ukrajinciv [The development of non-cash payments has a positive effect on the financial habits of Ukrainians] / *Nacionalnyj bank Ukrainy*. Retrieved from: <https://bank.gov.ua/news/all/rozvitok-bezgotivkovih-rozrahunkiv-pozitivno-vplyvaye-na-finansovi-zvichki-ukrayintsiv> (accessed 15 February 2020).
11. Spivak L. Perspektivy rozvytku bankivskogho kartkovogho biznesu v Ukraini [Prospects for development of banking card business in Ukraine]. *Formuvannja rynkovykh vidnosyn v Ukraini*. 2015. № 4. S. 118–123.
12. Trubin I. *Pravovi zasady funkcionuvannja elektronnykh ghroshej u sferi elektronnoji komerciji* [Legal principles of the functioning of electronic money in the field of e-commerce] : monohrafija. Kyjiv : Alerta, 2013. 136 s.
13. Shalygha T. *Dystancijne bankivske obslughovuvannja rozdrubnykh klijentiv* [Remote banking for retail customers] : monohrafija / za zagh. red. N. Cyghanovoji. Nizhyn : Aspekt-polighraf, 2013. 412 s.
14. Brits H., Winder C. *Payments are no free lunch*. Available at: www.dnb.nl/en/binaries/Occstud32web_tcm47-146645.pdf (accessed 5 February 2020).
15. Carow K.A., Staten M.E. Debit, Credit, or Cash: Survey Evidence on Gasoline Purchases. *Journal of Economics and Business*. 1999. P. 409–421.
16. Geyte J.V. België loopt ver achter met contactloos betalen. 2018. Available at: <https://www.spaargids.be> (accessed 25 February 2020).

17. *Global Fintech Market Perspectives*. 2019. P. 24. Available at: <https://www.marketwatch.com/press-release/global-fintech-market-2018-2023industry-insights-by-growth-emerging-trends-and-forecast-2019-10-22> (accessed 15 March 2020).
18. *Global Mobile Payment Users*. 2019. Available at: <https://www.emarketer.com/content/global-mobile-payment-users-2019> (accessed 18 March 2020).
19. Grand view research. Available at: https://www.researchandmarkets.com/s/grand-view-research?gelid=CjwKCAjw95D-0BRBFiEiwAcO1KDCXRaJIoFAinEJRt3-5hNDXRWK74iuLa2H1fcnoYrKl4UfqEXoEx4hoCCaEQAvD_BwE (accessed 13 March 2020).
20. Humphrey D.B., Berger A.N. Market Failure and Resource Use: Economic Incentives to Use Different Payment Instruments. *The U.S. Payment System: Efficiency, Risk and the Role of Federal Reserve*. Kluwer Academic Publishers. Boston, MA, 1990 (accessed: 13 March 2020).
21. Humphrey D.B., Pulley L.B., Vesala. J.M. Cash, paper, and electronic payments: a cross-country analysis. *Journal of Money, Credit and Banking*. № 28. 1996 (914–939).
22. *The Role of the EMV Specifications*. 2020. URL: <https://www.emvco.com> (дата звернення 11.03.2020).
23. Wells K.E. *Are Checks Overused?* Federal Reserve Bank of Minneapolis Quarterly review. 1996. P. 2–12.
24. *World Payments Report*. 2019. URL: <https://worldpaymentsreport.com> (accessed: 6 March 2020).
25. Zandi M., Singh V. The impact of electronic payments on economic growth. *Economic analysis from Moody's Economy*. 2013. Retrieved from: <https://usa.visa.com/dam/VCOM/download/corporate/media/moodys-economy-white-paper-feb-2013.pdf> (accessed 18 Feb. 2020).

Аннотация. Безналичные расчеты касаются финансовых операций, проводимых с помощью передачи цифровой информации между вовлеченными сторонами, а не денег в физической форме, таких как банкноты или монеты. В настоящее время безналичные платежи широко распространены во многих странах, а объем операций со временем значительно увеличился. В статье приведено и проанализировано современное состояние безналичных расчетов в Украине и за ее пределами. Проведено оценивание влияния масштаба безналичных операций на экономический рост стран. Охарактеризована динамика количества платежей и пользователей, совершавших бесконтактные платежи с применением технологии NFC в 2018–2019 гг., а также осуществлен прогноз до 2023 г. Рассмотрено влияние пандемии COVID-19 на рынок безналичных расчетов. Рассчитано на основе данных World Payments Report за 2019 г. среднегодовой темп прироста безналичных расчетов в 2013–2022 гг. в мире.

Ключевые слова: безналичные расчеты, платежные карты, бесконтактные платежи, платежная система, экономика.

Summary. Non-cash payments are a fast, reliable, profitable and safe type of banking service, which saves time when paying for goods and services, promotes payment transparency and economic growth of the country. Technological progress is becoming the basis of a new, financially literate society, and this is clearly evident from the statistics on the use of cash in the form of non-cash payments. The great importance of non-cash transactions in the day-to-day functioning of society and the economy stems from the need to limit the costs of transferring funds, as well as from the convenience provided by this form of payment. Previously, payment cardholders used to withdraw cash more frequently at ATMs, but nowadays, they increasingly prefer non-cash payments. The rate of spread of non-cash payments varies by country, depending on market characteristics. Economic, legal, social factors affect user's willingness to use non-cash transactions, as well as the level of innovation in this type of calculations. With the development of technology, you can use new and new forms of payment when purchasing a product or service. According to research, 64% of people in the world who have access to the network already do so. They all have the ability to perform secure non-cash transactions using different methods, with features and functionalities so different that each of them will undoubtedly be able to find one that suits him or her. The development of technology brings with it the emergence of new forms of payment. Of course, more innovative, convenient and safe solutions will be introduced to the market over the next few years – and existing ones will be constantly improved. Despite the rather broad layer of research on the modernization of the payment market in Ukraine and in the world, the dynamic development of the cashless market requires an in-depth analysis of the current state in order to determine the prospects and possible risks of development, both in the Ukrainian and global financial markets. The article presents and analyzes the current state of cashless payments in Ukraine and abroad. The impact of the scale of non-cash transactions on the economic growth of countries has been evaluated. The dynamics of the number of payments and users making contactless payments using NFC technology in the period 2018–2019 with a forecast up to 2023 are described. Based on World Payments Report data for 2019 calculated the average annual growth rate of non-cash payments in the period 2013–2022 in the world.

Keywords: cashless payments, payment cards, contactless payments, payment system, economy.